

etiam in villis iuxta arbitrium suum exactores etiam ipsi deputabunt, et iuramento corporali ad fidelitatem illos astringent^q. Ternarii vero more vetusto circa quemlibet grossum solvendi pro civitatibus et oppidorum reparatione conserventur. Tabernatores vero singuli cerevisiam coquentes vel coctam a dominis tam spiritualibus quam saecularibus ad propinandum recipientes, a quolibet vase mensurae civilis teneantur per unum grossum in manus exactorum solvere. Item a medio vase vini alias *polkuffek*^r florenus cum triginta quadrantibus solvendus^s; item a *dralynek*^t sive Seremiensi vase vini duo floreni cum sexaginta quadrantibus solvendi. Item a quolibet barili malmatici vel vini Italici unus *orth*^u cum septem ternariis solvatur. A barili vero simplicis vini duo grossi solvantur et duo ternarii, a medonis vase communi^v duo grossi cum duobus ternariis. A cerevisia advectitia sive^w externa, ^xut Swidnicensis, Glogoviensis, Theschinensis, Bernoviensis et alia quacumque^x, a quolibet eius vase duo grossi. Et quicumque non soluta prius exactione praefata, cerevisiam, vinum, medonem, malmaticum et alium quemcunque potum ex praedictis vendere et propinare in fraudem reipublicae praesumpserit, totum illud, in quo fraudem commisit, seu committere voluit, irremissibiliter amittet et ad poenam regalem solvendam, ^yquoties id fecerit, obligabitur^y. Capitaneusque loci in tales omnes et singulos fraudem huiusmodi committentes animadversionem debitam, veritate rei cognita, non habendo respectum ad quempiam, irremissibiliter exsequatur. Ad quam quidem exactionem colligendam ^zdiligenterque et fideliter^z exigendam in ipsa^{aa} terra N. Et districtibus ^{ab}eius generosum^{ab} N. Vobis omnibus et singulis, quorum interest mandantes, quatenus praefato exactori^{ac} sive ab eo substituto de ipsa exactione ducillorum respondeatis et responderi faciatis. Vos vero locorum capitanei, eos, qui rebelles vel negligentes^{ad} erunt, et quos ^{ae}ipsi exactores deferent^{ae}, per pignorationes solitas ad solutionem huiusmodi exactionis compellatis, sub poenis nostris contra negligentes capitaneos in novis et antiquis statutis descriptis, et pro gratia nostra aliter non facturi. ^{af}Datum in conventu generali Pyotrcouiensis, feria quarta proxima post dominicam Sexagesimae, ^{ag}anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo octavo^{ag} [19 II 1528], ^{ah}regni vero nostri vigesimo secundo^{ah}. Ad mandatum Regiae Maiestatis proprium^{af}.

IV. MODUS CUDENDI AUREORUM IN REGNO POLONIAE^a

Sigismundus etc.^b Manifestum facimus tenore praesentium universis quibus expedit, quia considerantes, non parvam iacturam reipublicae regni nostri per annos retroactos per monetaria varietate illatam esse, ita ut crescente moneta mala et adulterata regni nostri moneta in malam pervenerit aestimationem, aureorum pretium subinde crevit^c et per hoc pretia rerum omnium aucta et nostra moneta vilescere coeperit, proinde nos in hoc conventu generali omnium consiliariorum nostrorum utriusque status ac ordinum omnium regni nostri accedente consilio, de moneta in hoc regno et dominiis nostris deinceps accipienda vel exstirpanda satis copiose ordinavimus ac

^{q-q}*Caly ten fragment w MK₁ brzmi następująco*: viros fidos et idoneos unum aut duos de consilio capitanei seu eius vicesgerentis aut in absencia illorum proconsulum et consulum deputabit, qui custodiant et obseruent tam in ciuitatibus et opidis quam in villis ut contribucio *czopowe* fideliter contribuatur. Nichil vero illis remittere debet ipse exactor a ceruisia quam ipsi coquant sed moderatum salarium pro cura et labore coram illis constituet et iuramento corporali ad fidelitatem illos constringet. ^r *polcuffek MK₁; polkufek AT*.

^s solvendus est MK₁. ^t *dreling MK₁; drelynk AT*. ^u *ort MK₁*. ^v communis MK₁. ^w seu MK₁. ^{x-x} *Brak w MK₁*. ^{y-y} *W MK₁*: quociens id commiserit, erit obligatus. ^{z-z} *diligenter et fideliterque MK₁*. ^{aa} *Brak w MK₁*. ^{ab-ab} *W MK₁*: prefatis in exactorem constituimus. ^{ac} *MK₁ dodaje*: nostro. ^{ad} *MK₁ dodaje*: in solvendo. ^{ae-ac} ipse exactor deferet MK₁. ^{af-af} *W MK₁ formula ta brzmi*: Datum Pyotrcouie in conuencione generali sabbato proximo post festum sancti Valentini anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo octavo, Regni vero nostri anno vigesimo secundo. Ad mandatum Regie Maiestatis proprium. ^{ag-ag} *W MK₂*: anno Domini M^oD^oXX^oVIII^o. ^{ah-ah} *W MK₂*: regni nostri XXII°.

^a *Tytuł zaczerpnięty z MK₂, t. 43. W AT zatytułowano ten tekst*: Cusio aureorum Polonicorum. ^b *W AT*: Dei gratia rex Poloniae etc. ^c *creverit AT*.

statuimus, uti per alias litteras nostras, super ea re emanatas, abunde declaratur. Quia vero aureorum non parva est penuria in regno nostro et moneta nostra nullomodo in suam aestimationem nisi crescente aureorum numero redire posse videtur, praeterea nullum sit regnum inter omnia christiana regna, in quo aurea moneta non cudatur, et quod auri etiam quantitas in hoc regno nostro, cum pro plumbo tum etiam a mercatoribus, qui alioqui in alia loca illud ducant, haberi possit: volentes igitur et nos regni nostri decori atque subditorum nostrorum utilitati consulere, statuimus supradictorum omnium ordinum regni nostri accedente consilio, in hoc regno nostro aureos novos cudere ordine et modo infrascripto. Eius rei curam magnifico Nicolao de Schidlowyecz, castellano Sandomiriensi, regni nostri thesaurario etc. et illius in officio cudendae monetae vicesgerenti nobili Josto Ludouico Decio, secretario nostro et carbario Wyelicensi demandantes, videlicet in civitate nostra Cracouiensi eosdem aureos cudere mandavimus, pondere et^d grano Ungaricis modernis aureis per omnia aequivalentes, hoc est in marcam tum ponderis Cracoviensis aureos quinquaginta sex, et quia in marcam ponderis igrediuntur scoti viginti quattuor, qui scoti in aureo pondere apud huius artis peritos *karati* vocantur. Volumus, quod viginti tres cum medio scoti sive *karati* sint in marca ponderis de puro auro et reliquus medius scotus seu *karatus* sit argenteus, ita quod quadraginta septem partes unius marcae sint de puro auro et una duntaxat, scilicet quadragesima octava pars unius marcae sit argentea. Quia tamen haec mixtura propter argenti albedinem et auri puri molliciem nimium pallida foret, commisimus argento addere granum ex cupro, ut colorem suscipiant magis rubeum. Quod granum in marca ponderis tres denarios ponderis excedere non debet, denarius autem ponderis est ducentesima quinquagesima sexta pars unius marcae ponderis, et ex ista mixtura cudi debent aurei, qui in una parte effigiem nostram habeant, textum vero: Sigismundus primus, rex Poloniae, in circuitu, sub pectore anni currentis numerus. In alio autem latere scutum cum quadra, in cuius prima quadra superius aquilam, regni nostri insigne, in secunda insigne Magni Ducatus Lithuaniae, in prima quadra inferius leonem, insigne terrarum Russiae, in secunda aquilam cum gladio insigne terrarum Prussiae, fieri et poni ordinavimus. In scuti vero medio ceu in pectore, ubi quadrarum lineae in crucis forma^e coeunt, minutissimum insigne ponatur domus Austriae, superne supra scutum corona parvula. Textus vero in circuitu: Justus ut palma florebit, a latere scuti dextero: C litera, Cracoviam, a sinistro vero latere littera N. nomen officialis et thesaurarii regni nostri, ut aliorum principum mos est, designans. Ut autem omnis generis homines maiorem convehendi auri habeant occasionem, statuimus, ut quotiens aliquis in officinam nostram monetariam auri pondus portaverit, quod laudatam bonitatem attinget, illi ex suo auro cudantur iuxta decretum et laudum nostrum aurei, recepra ab eo solutione a labore duntaxat pro singulis aureis unum grossum Polonicalem, idque propterea, ut huius aureae monetae cusionis commodum ad omnes ex aequo perveniat, nostro aut reipublicae regni commodo minime quaesito. Huiusmodi autem aureos, antequam in publicum exeant, volumus diligenti cura per Hieronimum, monetariae officinae aut pro tempore existentem iuratum probatorem, praesentibus regni nostri ad hoc ordinatis probatoribus, vel eorum vices gerentibus, semper prius ad artis ingenium ac industriam summam probari et examinari; ubi vero ^fhoc servato^f ordine secundum laudum et decretum nostrum iuste examinati recteque elaborati comperti fuerint, volumus et mandamus harum ^gserie litterarum^g, ut in publicum exeant et ad omnibus in regnis ac dominiis nostris pro et loco aureorum hungaricalium in equivalente valore recipiantur et a nemine, cuiuscunque status et condicionis fuerit, in solutionibus seu cambiis excludantur. Si vero contigerit (quae hominum aetatis huius est malitia) in futurum falsos aureos aliunde immisceri seu immitti, hoc praefato magnifico thesaurario nostro vel vices gerenti illius imputari seu nocere nullo modo debet. De praedictis autem grossis pro singulis aureis accipiendis imprimis volumus huius operis sumptus solvi, et de reliquo, si quid supra accreverit, rationem nobis convenienti tempore reddi, ubi nos quoque meritorum et industriae officialium benignam rationem habituri sumus, harum testimonio litterarum quibus sigillum nostrum est appensum. Datum ut supra^h [17 II 1528].

^d ac AT. ^e formam AT. ^f ^fservato hoc AT. ^g ^gserie litterarum serie AT. ^h ^hWAT zamiast ut supra: in conventu Pyotrkoviensi generali etc. 1528.